

Vrouw en kinderen bezittend, is hij zich bewust, dat hij *menschen* bezit, d w z. wezens, die sterven moeten. Nu is de dood onmisbaar in 't geheel, opdat de een plaats zou maken voor den ander. Dit wetend, weent de wijze niet al te zeer.

En alzoo alles wat hij heeft, kennend in zijn verhouding tot de orde van 't geheel, kan hem niets afgenomen worden, maar geeft hij alles te zijner tijd van zelf terug. De wijze conformeert zijn wil aan de wereldorde.

Die noodwendige wereldorde is echter voor Epiktetus niet een koud en dor begrip. Zij is hem de voorzienigheid, ja, valt samen met den wil Gods, die is de schepper der wereld, de regeerder van het geschapene, de vader der menschheid. Met vereering en liefde ziet Epiktetus tot hem op. Want hij is de koning en veldheer, die den ganschen kosmos als een ontzaglijk leger organiseerde en ieder daarin voor een bepaalden tijd zijn plaats aanwees; de dichter, die in 't werelddrama voor elken deelnemer een hem passende rol uitkoos. En die God heeft alzoo lief den mensch gehad, dat hij dien alleen onder alle schepselen 't inzicht gegeven heeft om de natuur en dus hemzelf te begrijpen, en de kracht en de vrijheid om zich naar dat inzicht te gedragen.

De wijze, wat hem niet te beurt valt, niet begeerend, en wat hem overkomt, zooals 't is, aanvaardend, schikt en voegt zich zoo in beide gevallen naar de wet der natuur, d.i. naar den wil der godheid.

Zoo wordt zijn leven een lied, Zeus tot eer!

*
* *

Had Epiktetus alzoo de zelfverloochening doen opgaan in 't aanvaarden van de juiste grenzen tusschen ons uiterlijk en innerlijk bestaan, 't Neo Platonisme, dat 't oude Grieksche dualisme van God en wereld, geest en stof, ziel en lichaam erkende, kon er niet in rusten om die tweehed te laten staan, maar wilde de overwinning van het één door 't andere,